

THỰC HIỆN TỐT HƠN NỮA CHÍNH SÁCH ƯU ĐÃI NGƯỜI CÓ CÔNG

DUYNG MINH ĐỒ *

Để giành được thắng lợi vĩ đại trong các cuộc kháng chiến giải phóng dân tộc và trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, biết bao máu xương của các thế hệ người Việt Nam đã đổ. Hàng triệu đồng bào, đồng chí đã hi sinh và hàng triệu người suốt đời mang trên mình thương tật hoặc di chứng của chiến tranh. Sự hi sinh của chiến sĩ và đồng bào ta là vô giá. Ghi nhận, tôn vinh và mãi mãi biết ơn sự hi sinh to lớn đó; đồng thời xây đắp lòng tự hào về truyền thống vẻ vang, ý chí quyết tâm hoàn thành thắng lợi mục tiêu trên con đường đi tới dưới sự lãnh đạo của Đảng là thể hiện đạo lý dân tộc "uống nước nhớ nguồn".

Chính sách của Nhà nước đối với người có công luôn luôn được bổ sung, hoàn thiện

Kế thừa và phát huy truyền thống tốt đẹp của dân tộc: "Uống nước nhớ nguồn", "đền ơn đáp nghĩa", ngay từ những ngày đầu kháng chiến chống thực dân Pháp (năm 1947), Chủ tịch Hồ Chí Minh đã quyết định chọn ngày 27-7 là Ngày Thương binh - Liệt sĩ để tỏ lòng "hiếu nghĩa bác ái" với thương binh, bệnh binh, gia đình liệt sĩ và người có công với cách mạng. Đây là dịp để toàn Đảng, toàn dân ta ôn lại, tôn vinh và tỏ lòng biết ơn các anh hùng liệt sĩ, đồng chí, đồng bào đã hi sinh xương máu vì tổ quốc, qua đó không ngừng phấn đấu làm được nhiều việc tốt trong lĩnh vực chăm sóc thương binh, gia đình liệt sĩ và những người có công với cách mạng. Đường lối, chủ trương nhất quán, trước sau như một của Đảng ta đối với người có công được thể chế hóa về

mặt Nhà nước, phù hợp với tình hình cách mạng trong mỗi thời kỳ và từng giai đoạn cụ thể nhằm góp phần ổn định chính trị - xã hội, củng cố niềm tin của nhân dân đối với Đảng và chế độ ta, tạo nên nét đẹp văn hóa mới trong đời sống xã hội của đất nước.

Chính sách đối với người có công với cách mạng không chỉ là đạo lý truyền thống mà còn là vấn đề chính trị, tư tưởng, tình cảm, vấn đề xã hội lớn; không chỉ là vấn đề cấp bách trước mắt mà còn có ý nghĩa lâu dài của một thể chế chính trị. Nhà nước đã ban hành bổ sung hàng loạt văn bản pháp quy nhằm xử lý những bất hợp lý về chính sách, chế độ và những vấn đề nảy sinh từ cuộc sống, phù hợp với sự chuyển đổi không ngừng của nền kinh tế, hướng tới bảo đảm sự công bằng trong việc thực hiện ưu

* Phó Cục trưởng Cục Người có công, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội

đãi đối với thương binh, gia đình liệt sĩ và người có công với cách mạng.

Sự kế thừa chọn lọc hệ thống chính sách xuất phát từ quan điểm đổi mới đất nước, từ tính tất yếu khách quan, cấp thiết của đời sống xã hội, tình hình đời sống của thương binh, gia đình liệt sĩ và người có công. Ngày 28-8-1994 Ủy ban Thường vụ Quốc hội đã thông qua *Pháp lệnh ưu đãi người hoạt động cách mạng, liệt sĩ và gia đình liệt sĩ, thương binh, bệnh binh, người hoạt động kháng chiến, người có công giúp đỡ cách mạng và Pháp lệnh quy định danh hiệu vinh dự Nhà nước: Bà mẹ Việt Nam anh hùng*, tạo dựng cơ sở pháp luật, lập nên một hành lang pháp lý để cơ quan nhà nước, tổ chức xã hội và mọi công dân thực hiện đầy đủ, kịp thời chế độ ưu đãi người có công. Pháp lệnh ưu đãi người có công quy định bảy đối tượng hưởng chính sách ưu đãi với 13 chế độ trợ cấp người có công. Ngoài những đối tượng như người hoạt động cách mạng trước Cách mạng Tháng Tám năm 1945, liệt sĩ, gia đình liệt sĩ, thương binh, người hưởng chính sách như thương binh, bệnh binh, người có công giúp đỡ cách mạng, Pháp lệnh đã bổ sung thêm một số đối tượng mới là: người hoạt động cách mạng trước Cách mạng Tháng Tám năm 1945 diện hưởng phụ cấp thâm niên "tiền khởi nghĩa", bà mẹ Việt Nam anh hùng, anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân, anh hùng lao động, người hoạt động kháng chiến bị địch bắt tù đày. Gần đây, Quốc hội đã *sửa đổi bổ sung Pháp lệnh ưu đãi người có công*, theo đó đối tượng người hoạt động kháng chiến bị nhiễm chất độc hóa học và con đẻ của họ cũng được hưởng chế độ ưu đãi. Với việc bổ sung thêm đối tượng, đến nay, cả nước đã có trên 8 triệu người có công, 47 nghìn bà mẹ Việt Nam anh hùng được Nhà nước phong tặng và truy tặng, hơn 1 triệu liệt sĩ, hơn 1 triệu người là thương binh, bệnh binh, thân nhân liệt sĩ và hàng vạn người tham gia hoạt động kháng chiến bị nhiễm chất độc hóa học...

Cùng với việc bảo đảm trợ cấp ưu đãi thường xuyên, nhiều chính sách hỗ trợ khác cũng được ban hành và thực hiện như chính sách ưu đãi về nhà ở, chính sách ưu đãi trong giáo dục đào tạo đối với con người có công; chăm sóc sức khỏe, ưu tiên vay vốn từ quỹ quốc gia giải quyết việc làm để hỗ trợ các cơ sở sản xuất kinh doanh của thương, bệnh binh và người có công, tạo điều kiện cho con em họ có việc làm, tăng thu nhập, ổn định cuộc sống... Hệ thống cơ sở sự nghiệp phục vụ thương binh, thân nhân liệt sĩ và người có công bao gồm các cơ sở nuôi dưỡng thương, bệnh binh nặng, điều dưỡng luân phiên, các trung tâm chỉnh hình đã có những hoạt động hiệu quả, năng động, phù hợp với sự phát triển của nền kinh tế.

Những phát sinh và tồn đọng đang tiếp tục được các cấp, các ngành và địa phương tích cực giải quyết như: xác nhận, công nhận người hưởng chính sách ưu đãi, tìm kiếm và quy tập hài cốt liệt sĩ...

Trong sự nghiệp đổi mới toàn diện đất nước, công tác thương binh, liệt sĩ và người có công là một lĩnh vực hết sức nhạy cảm, góp phần quan trọng ổn định chính trị - xã hội, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc nên đã được Đảng, Nhà nước đặc biệt quan tâm. Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ X chỉ rõ mục tiêu: "*chăm lo tốt hơn đối với các gia đình chính sách và những người có công với cách mạng, bảo đảm tất cả các gia đình chính sách có cuộc sống bằng hoặc khá hơn mức sống trung bình so với người dân địa phương trên cơ sở kết hợp ba nguồn lực: Nhà nước, cộng đồng và cá nhân đối tượng tự vươn lên*".

Những thành tích được ghi nhận

Nhằm thực hiện mục tiêu mà Nghị quyết của Đảng đề ra, Nhà nước đã ban hành nhiều chính sách ưu đãi người có công. Phong trào chăm sóc thương binh, bệnh binh, gia đình liệt

sĩ và người có công đã trở thành tình cảm, trách nhiệm của toàn xã hội, truyền thống tốt đẹp của dân tộc được khơi dậy, đã huy động sức mạnh của toàn xã hội. Quan tâm chăm sóc người có công trở thành những công việc thường xuyên với nhiều hoạt động thiết thực từ cơ sở thôn bản, làng xã, đường phố, đi sâu vào tình cảm mỗi người dân tạo nên sức mạnh vật chất và tinh thần góp phần to lớn chăm sóc người có công với nước.

Qua hơn nửa thế kỷ, tiếp nối truyền thống nhân ái và đạo lý "uống nước nhớ nguồn" của dân tộc, công tác thương binh - liệt sĩ trở thành công việc thường xuyên của toàn xã hội, nhiều phong trào như: "Đón thương binh về làng", "chăm sóc thương binh tại nhà" thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp và việc tổ chức quy tập hài cốt các liệt sĩ trong phong trào "đi tìm đồng đội" những năm gần đây diễn ra sôi động, hiệu quả và đầy trách nhiệm... Khi cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước bước vào thời kỳ ác liệt, ở hậu phương miền Bắc đã nảy nở nhiều phong trào tình nghĩa như: đỡ đầu con liệt sĩ cô đơn, nhận phụng dưỡng, chăm sóc bố mẹ liệt sĩ già yếu không nơi nương tựa, đã làm yên lòng người ra trận, góp phần to lớn vào thắng lợi chung của toàn dân tộc.

Một trong năm chương trình lớn hiện nay được nhiều tổ chức kinh tế, tổ chức chính trị - xã hội và cá nhân hưởng ứng mạnh mẽ là đóng góp những khoản tiền lớn để *xây dựng nhà tình nghĩa*. Mới đầu, nhân dân đóng góp thóc, gạo, vật liệu xây dựng, nhân công lao động để giúp đỡ các gia đình chính sách cải tạo, nâng cấp nhà ở, góp phần chăm sóc, cải thiện đời sống vật chất đối với thương, bệnh binh, gia đình liệt sĩ và người có công. Phong trào lớn mạnh và được mở rộng ra các hình thức như: Chương trình *xây dựng nhà tình nghĩa* tặng gia đình chính sách; chương trình *tặng sổ tiết kiệm tình nghĩa*... Đó là những việc làm hết sức quan trọng, đặc biệt có hiệu quả, nhất là trong thời kỳ bao cấp khi tiền trợ cấp còn quá ít ỏi,

thu nhập của các gia đình chính sách chủ yếu ở lĩnh vực nông nghiệp, sổ tiết kiệm đã giúp cho các gia đình chính sách có thêm nguồn thu do lãi suất tiết kiệm để chi tiêu trong sinh hoạt đời sống. Những năm gần đây, khi Nhà nước ban hành Pháp lệnh quy định danh hiệu vinh dự nhà nước "Bà mẹ Việt Nam anh hùng", cả nước có 47.000 bà mẹ được phong tặng và truy tặng, trong đó có 12.000 mẹ còn sống đã được các bộ, ngành, đoàn thể, các tổ chức chính trị - xã hội, các đơn vị lực lượng vũ trang, các doanh nghiệp... nhận phụng dưỡng đến cuối đời, 100% các mẹ được phụng dưỡng. Trong hoạt động "đền ơn đáp nghĩa", xuất hiện nhiều hình thức sáng tạo trong giúp đỡ người có công. Các tỉnh miền núi, trung du đã cấp đất hoặc cải tạo vườn tạp thành vườn cây tình nghĩa tặng các gia đình chính sách. Từ phong trào này, nhiều gia đình chính sách thuộc dân tộc thiểu số đã cải thiện được cuộc sống, gắn bó với mảnh vườn làm ăn, sinh sống, không du canh du cư. Theo thống kê chưa đầy đủ, trong cả nước phong trào này đã tặng các gia đình chính sách trên 15.000 vườn cây tình nghĩa, các vườn cây đều phát triển tốt đem lại hiệu quả kinh tế góp phần nâng cao đời sống cho đối tượng này. Trong thiếu niên, học sinh có phong trào Trần Quốc Toản, phong trào "áo ấm tặng mẹ, áo lụa tặng bà" cùng nhiều phong trào khác đã giáo dục các cháu ngay từ khi còn học ở mái trường phổ thông biết yêu thương ông bà, cha mẹ, biết ghi công ơn đối với các gia đình chính sách. Các nghĩa trang lớn như Nghĩa trang Điện Biên Phủ, Nghĩa trang Trường Sơn và hàng ngàn nghĩa trang khác được tu bổ, tôn tạo, các công trình ghi công liệt sĩ như nghĩa trang nhà bia tưởng niệm mới xây dựng do sự tự nguyện đóng góp của nhân dân và các tổ chức xã hội.

Trong công tác "đền ơn đáp nghĩa", phong trào xã, phường làm tốt công tác thương binh - liệt sĩ có vị trí hết sức quan trọng vì xã, phường là cấp cơ sở trong hệ thống chính trị, là nơi

tuyệt đại bộ phận các thành viên hưởng chính sách và gia đình họ sinh sống, công tác, sản xuất, là nơi trực tiếp thực hiện mọi chủ trương, chính sách đối với thương, bệnh binh, gia đình liệt sĩ và người có công với cách mạng, nơi thường xuyên gần gũi, nắm bắt tâm tư, hoàn cảnh và giải quyết nhiều vấn đề trong đời sống của các đối tượng. Từ đó, xã, phường có điều kiện để phản ánh, tư vấn giúp đỡ cấp huyện, tỉnh, Trung ương cải tiến sự chỉ đạo và nghiên cứu bổ sung, sửa đổi các chính sách, chế độ hợp tình hợp lý hơn đối với các đối tượng chính sách.

Phong trào "đền ơn đáp nghĩa" đã đi sâu vào tiềm thức của cán bộ và nhân dân cả nước. Các mô hình, điển hình được tổng kết và nhân rộng đã có ảnh hưởng chính trị rất lớn trong nhân dân, có tác dụng xây dựng và củng cố khối đoàn kết dân tộc, xây dựng lực lượng vũ trang, củng cố quốc phòng - an ninh, cổ vũ tinh thần cán bộ, chiến sĩ yên tâm xây dựng quân đội, động viên thanh niên hăng hái lên đường làm nghĩa vụ bảo vệ Tổ quốc, phát huy vai trò tích cực và gương mẫu của các gia đình liệt sĩ, thương binh, người có công.

Phong trào đã được Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội phát động theo 6 tiêu chuẩn thống nhất trong cả nước. Kết quả sau 10 năm thực hiện, cả nước đã có 9.736 xã, phường được ủy ban nhân dân các tỉnh, thành phố cấp bằng công nhận là xã, phường làm tốt công tác thương binh - liệt sĩ. Đời sống của các gia đình có công được ổn định và phát triển. Hiện nay, cả nước đã có 85% số gia đình chính sách có mức sống bằng và cao hơn mức sống trung bình của nhân dân địa phương nơi cư trú.

Nhiều sáng kiến của Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức đoàn thể, các địa phương và cả các tổ chức của anh chị em thương, bệnh binh cũng đã góp phần vào phong trào chăm sóc anh chị em thương binh, gia đình liệt sĩ.

Không thể kể hết những việc mà Đảng, Nhà nước và nhân dân ta đã và đang làm để biểu lộ lòng biết ơn đối với anh chị em thương, bệnh binh, gia đình liệt sĩ và người có công với cách mạng, với Tổ quốc. Phong trào đã phát huy cao độ sức mạnh tổng hợp của cộng đồng góp phần ổn định và nâng cao mức sống vật chất và tinh thần đối với thương, bệnh binh, thân nhân liệt sĩ và người có công. Chỉ tính trong 10 năm trở lại đây Quỹ đền ơn đáp nghĩa đã tiếp nhận được sự ủng hộ 5.000 tỉ đồng, xây mới 243.412 căn nhà tình nghĩa, sửa chữa 104.125 nhà với tổng số tiền là 2.389 tỉ đồng, giúp đỡ trên 300.000 gia đình chính sách có nhà ở ổn định, tặng 604.000 sổ tiết kiệm tình nghĩa, 15.000 vườn cây tình nghĩa trị giá hàng trăm tỉ đồng.

Cùng với những việc làm đó, Đảng, Nhà nước và nhân dân ta cũng hết sức trân trọng và cảm động trước những cố gắng to lớn của thương, bệnh binh, gia đình liệt sĩ đã tự mình vượt lên mọi đau thương mất mát, khắc phục muôn vàn khó khăn, thực hiện lời dạy của Bác Hồ "thương binh tàn nhưng không phế", tiếp tục phát huy truyền thống "bộ đội cụ Hồ" của gia đình cách mạng để xây dựng cuộc sống mới cho bản thân, gia đình và góp phần xây dựng quê hương, đất nước. Nhiều thương binh, bệnh binh, gia đình liệt sĩ và con em họ đã trở thành những tấm gương tiêu biểu "người công dân kiểu mẫu", "gia đình cách mạng gương mẫu". Nhiều người đã trở thành các nhà khoa học, nhà quản lý giỏi trên các lĩnh vực văn học - nghệ thuật, kinh tế, hoạt động chính trị - xã hội. Đặc biệt là lĩnh vực lao động sản xuất, phát triển kinh tế, nhiều thương, bệnh binh đã trở thành những nhà kinh tế giỏi, những triệu phú, tỉ phú. Nhiều gia đình chính sách không những xóa được đói, giảm được nghèo mà còn trở nên giàu có. Nhiều anh chị em thương, bệnh binh đã được trao tặng các giải thưởng lớn, được Nhà nước phong các danh hiệu anh hùng lực lượng vũ trang,

anh hùng lao động, chiến sĩ thi đua và các danh hiệu cao quý khác.

Các giải pháp tiếp tục chăm sóc người có công

Thực hiện Chỉ thị số 07/CT-TW ngày 14-12-2006 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo đối với công tác thương binh - liệt sĩ, người có công và phong trào "đền ơn đáp nghĩa", công tác thương binh - liệt sĩ và người có công cần làm tốt một số nội dung sau:

Tiếp tục hoàn thiện hệ thống văn bản, chính sách, triển khai đồng bộ, thống nhất và kịp thời tất cả chính sách ưu đãi. Tăng cường kiểm tra, kiên quyết xử lý những trường hợp vi phạm, kiện toàn đội ngũ cán bộ làm công tác chính sách, bảo đảm đầy đủ yêu cầu về phẩm chất đạo đức, năng lực chuyên môn, có đủ khả năng tham mưu cho cấp ủy, chính quyền vận dụng vào hoàn cảnh cụ thể nhằm thực hiện tốt nhất đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước vào thực tiễn đời sống xã hội.

Tập trung giải quyết dứt điểm những vấn đề tồn đọng trong chính sách sau chiến tranh. Hoàn thành cơ bản công tác xác nhận thương binh, liệt sĩ và một số đối tượng khác, tiếp tục tiến hành việc khảo sát, tìm kiếm, phát hiện, quy tập hài cốt liệt sĩ, nhất là ở các xã biên giới, các xã vùng căn cứ cách mạng, vùng xảy ra các trận đánh lớn trong kháng chiến; các phần mộ liệt sĩ trên đất nước Lào, Campuchia. Khẩn trương hoàn thành việc lập danh sách phần mộ liệt sĩ tại các nghĩa trang liệt sĩ, thân nhân liệt sĩ. Thông báo kịp thời, chính xác đến các địa phương và các gia đình liệt sĩ.

Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục sâu rộng trong nhân dân, nhất là thế hệ trẻ về truyền thống đạo lý "uống nước nhớ nguồn", xã hội hóa công tác chăm sóc thương binh, gia đình chính sách và người có công, mở rộng các chương trình tình nghĩa phong phú, đa

dạng thiết thực, tập trung thực hiện có hiệu quả các chương trình tình nghĩa như: xây dựng Quỹ đền ơn đáp nghĩa, xây dựng nhà tình nghĩa, chăm sóc, giúp đỡ thương, bệnh binh nặng, bố mẹ liệt sĩ già yếu, cô đơn, phụng dưỡng bà mẹ Việt Nam anh hùng, ưu tiên đào tạo và tạo việc làm đối với con thương binh, bệnh binh, con liệt sĩ và người có công.

Khuyến khích, động viên và tạo điều kiện để anh chị em thương, bệnh binh, gia đình liệt sĩ, người có công tích cực tham gia các hoạt động xã hội, phát triển kinh tế, mở rộng sản xuất kinh doanh, góp phần ổn định và nâng cao đời sống của gia đình, xứng đáng người công dân kiêu hãnh, gia đình cách mạng gương mẫu.

Tổ chức sơ kết, tổng kết, biểu dương, khen thưởng các tập thể, cá nhân làm tốt phong trào "đền ơn đáp nghĩa", thương binh, gia đình liệt sĩ và người có công có nhiều cố gắng trong học tập, công tác, phát triển kinh tế và tham gia hoạt động xã hội, chấp hành tốt các chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, phát huy truyền thống cách mạng là những tấm gương sáng cho thế hệ con cháu noi theo. Nhân rộng điển hình tiên tiến của phong trào, phát huy dân chủ, công khai mọi chính sách về lĩnh vực người có công.

Công tác thương binh - liệt sĩ và người có công với cách mạng có vị trí hết sức quan trọng, làm tốt công tác này là góp phần giữ vững ổn định chính trị - xã hội, củng cố an ninh - quốc phòng, thực hiện thắng lợi công cuộc đổi mới đất nước. Các cấp ủy, chính quyền cần nêu cao vai trò, trách nhiệm, thường xuyên quan tâm, lãnh đạo, chỉ đạo kịp thời, phù hợp với tình hình của địa phương, cơ quan đơn vị, khơi dậy truyền thống yêu nước, động viên mọi tầng lớp nhân dân tham gia cùng Nhà nước dành những điều kiện tốt nhất về đời sống vật chất, tinh thần cho thương binh, gia đình liệt sĩ và người có công trong tiến trình hội nhập và phát triển đất nước. □